

Betonun yarattığı akım: Brütalizm

1950 ve sonrasında, tüm dünyada, ekonomik değişimin paralelinde mimarlık konusunda da kaotik sayılabilecek gelişmeler yaşanmıştır. 19. yüzyıl, batıda binlerce yıllık tarımsal uygarlıktan endüstri uygarlığına geçişin yaşandığı, toplumsal sınıfların köklü değişimler geçirdiği ve bunun sonucunda da sanat anlayışında büyük değişimlerin meydana geldiği bir zaman dilimi olmuştur. 19. yüzyılın sonlarına gelindiğinde içinde bulunulan endüstri çağına ve gün geçtikçe hayata etkisi gözle görülür derecede artan teknolojik gelişmeye uygun, tarihi üsluplardan kaynaklanmayan ve etkilenmeyen, yepyeni bir mimarlık anlayışı yaratma fikri gitgide ön plana çıkmaya başlamıştır. Mimarların farklı bakış açılarıyla ortaya koydukları yaratma çabalarından doğan akımlarının yanı sıra dönemin koşullarına çözüm

bulma zorunluluğu da bazı mimari akımları yaratmıştır. Bunlardan bir tanesi İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa'da ortaya çıkan, savaş yüzünden tahrip olan şehirler ve tamamen ortadan kalkan binaların yarattığı boşlukların ve bu şehirleri yeniden inşa etme gerekliliği ile ortaya çıkan Late Modern olarak nitelendirilebilecek Brütalizm'dir.

Brütalizm kelimesi, Fransızca bir tabir olan béton brut işlenmemiş beton anlamına gelmektedir. Açıklamasından da anlaşılacağı gibi Brütalist mimarinin ana malzemesi, ekonomik, pratik ve kolay bulunan bir malzeme olmasıyla öne çıkan betondur. Bu malzeme tercihinin temel sebebi; savaş sonrası doğan ihtiyaç ve bu ihtiyacı en ucuz karşılama yolunun beton olmasıdır. Malzemenin ucuzluğu ve işlenmesinin kolaylığı, hem kısa sürede hem de ucuza birçok binanın yapılmasını mümkün kıldığından savaş sonrası dönemin kurtarıcı akımı durumundadır. 50'li, 60'lı ve 70'li yıllarda altın çağını yaşayan ve en önemli eserlerinin inşa edildiği brütalist akım, başta beton olmak üzere koyu renkli işlenmemiş malzemelerin yanı sıra boyasız çelik ve camın öne çıkaran bir yaklaşım olarak da açıklanmaktadır. Bu akımın yapılarında 90 derecelik açılara bağlı kalmakla beraber, herhangi bir binada, o binayı oluşturan çeşitli işlevlerin, kendilerini dışa vurma/dışarıdan algılanabilir kılma zorunluluğu şarttır. Yapıdaki fonksiyonlardan bir veya daha fazlasının abartılması ile yapının

The movement created by concrete: Brutalism

Developments that can be considered chaotic were experienced in the field of architecture in line with the economical change in the entire world in 1950 and later on. The 19th century has been the time frame, in which the transition from the agricultural civilization of thousands of years to industrial civilization was experienced, the social classes had deep-seated changes, and, as a result, substantial alterations in the understanding of art took place. At the end of the 19th century, an idea of creating a brand new understanding of architecture that is suitable for the industrial age experienced and the technological advancements whose impact into life increased visibly day by day and that did not stem from and affected by the historical styles has started to come to surface gradually.

tanınabilirliğinin sağlanması olarak da ifade edebileceğimiz brütalizm, mimari tasarlama "kimliği bileşenleriyle belirtme" felsefesinden hareket eden ve sorumluluk, gerçeklik, objektiflik, konstrüksiyona bağlılık, bakınca tanınabilme, okunabilme vb. kavramlara dayanır ve malzeme kullanımında da aynı tutumu önerir. Özellikle Avrupa'da örneklerine sıklıkla karşılaşılabilecek olan brütalist binaların ortak noktalarından bir tanesi ise binaların baş döndürücü boyutları olmasıdır. Basit mimari malzeme kullanılarak inşa edilen brütalist mimari örnekleri genellikle tekrarlanan geometrik şekillere sahiptir.

1980'li yıllarla birlikte brütalist mimari de tarihten silinmeye yüz tutmuştur. Ancak akımın son yıllarında, yapılan eleştirilerin de etkisiyle bazı brütalist mimarlar, devasalık eğiliminden vazgeçmiş ve projelerine yavaş yavaş daha yumuşak ve yuvarlak hatları sokmaya başlamışlardır. Bununla birlikte, brütalizmin günümüzdeki nadir örnekleri, bu devasa versiyondan çok bildiğimiz anlamdaki brütalist binaları elden geçirip, onları ekstra renk ilaveleriyle daha modern bir dokunuş eklemeye çalışmaktadır. Brütalizm akımının hafızalarda yer etmiş, uygulamaya geçen örnekleri şöyledir:

Basel Sanat ve Tasarım Okulu Basel, İsviçre, 1961 Mimarlar: Baur, Baur, Bräuning, Durig

Bugün sanat okulunun öğrencileri tarafından kullanılan avlunun etrafını saran dört binadan oluşan yapının duvarları ve tavanı beton origami adı verilen katlı bir görünüme sahiptir. Yapının bir duvarının boydan boya pencere olması içeri sızan ışığın beton üzerine yansımaları muhteşem kılmaktadır.

Kule Ev**Shibuya, Tokyo, Japonya, 1966****Mimar: Takamitsu Azuma**

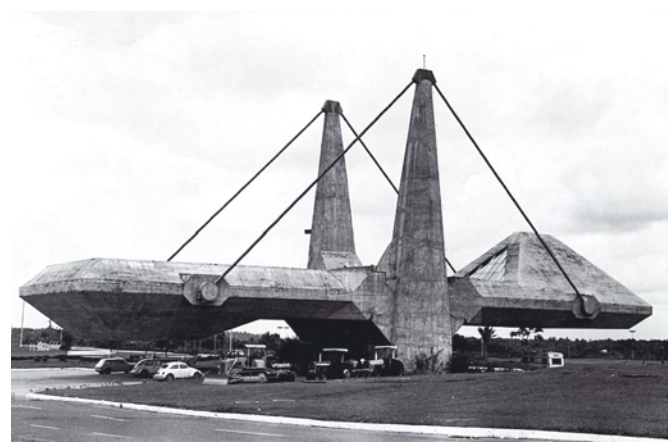
Mimarının, yapısını "bitmeyen dikey oda" olarak tanımladığı, dev bir kayayı andıran bu altı katlı yapı, 20 metrekare gibi küçük bir alana inşa edilmiştir. Toplam kullanım alanı 65 metrekare olan yapının çatısı ve garajı bulunmaktadır. Beton odalarda ferahlık ve aydınlanma hissine ağırlık verilmiş bu yapının katları, dışarıdan da görünen beton merdivenlerle birbirine bağlanmaktadır.

Orange County Adliyesi**New York, ABD, 1967****Mimar: Paul Rudolph**

Yapı üç beton pavyondan oluşmaktadır. Avluya bakan cumbaları bulunan bu yapının iç mekanları iyi aydınlatılmıştır. Bu bina 2011 yılında New York'u vuran İrene Kasırgası sırasında zarar görmüş, 2015 yılında kasıtlı bir biçimde tahrip edilmiştir. New York'lu Mimar Gene Kaufmann'ın satın alıp restore etme talebi ise Orange bölgesi yönetimi tarafından bu brütal eserin korunması amacıyla reddedilmiş ve yapının kamuya ait olarak kalınması sağlanmıştır.

Trellick Kulesi**Londra, İngiltere, 1972****Mimar: Ernő Goldfinger**

Londra Belediyesine ait ünlü mimari yapılardan biri olan bu 31 katlı dev beton yapı endişe verici unsurlara sahip olması nedeniyle diğer yapılardan ayrılmaktadır. Binada yer alan 217 daire asansörden ve servis kulesinden ayrı inşa edilmiştir. Daireler her 3 katta bir havada asılı beton köprüler ile asansöre bağlanmaktadır.

Centro de Expo Kulesi**Salvador, Bahia, Brezilya, 1974****Mimar: Joao Filgueiras Lima**

Bu yapı sergi binası olarak tasarlanmış ve hayata geçirilmiştir. Beton gövdesi pürüzlü yüzeyden oluşmakta ve çelik direklerle desteklenmiştir. Ters çevrilmiş bir piramit gibi duran bir amfi tiyatrosu, ince direkler üzerinde duran merdivenleri

bulunan bu yapıda havada duran salonun bir ucundaki sahne diğer ucundaki piramit galeriyle dengelenmiştir

Yol İşleri Bakanlığı Binası
Tiflis, Gürcistan, 1975
Mimar: George Çakhava

Aynı zamanda Gürcistan Yol İşleri Bakanı olan bu yapının mimarı 1920'lerin Rus mimarlarından etkilenerek, binanın birbirine geçen anıtsal strüktürlerinin doğaya kök saldığını düşünerek tasarlamıştır. Günümüzde Gürcistan Bankası tarafından kullanılan bu yapının amacı, binanın katlarının tıpkı bir ağacın dalları gibi dışarı uzanmasını sağlarken olabildiğince az alan kullanmak olarak belirtilmiştir.

Rus Konsolosluğu
Havana, Küba, 1985
Mimar: Aleksandr Rochevov

Havana'nın Beşinci Caddesi'nde yer alan bu bina, Stalin'in "Yedi Kız Kardeş" gökdelenlerinden bir tanesidir. Dikenli teller ve camın ardından parlayan elmas olarak nitelendirilen bu brütal yapının bugünkü sahibi Hilton Oteller zinciridir.

Hemeroscopium Evi
Madrid, İspanya, 2008
Mimar: Ensamble Studio

Ensamble Studio'nun sahiplerinin evi olan bu yapı, hüner gösterişi için yapılmıştır. Yapıda dev beton gövdeyi cam bir duvar taşımaktadır. İnşaatı bir yıl süren binanın, prefabrik strüktürü sadece yedi günde yerleştirilmiştir. Ev sahibesinin "güvenli alanın dışında bir mimari" olarak nitelendirdiği bu yapıda dikkat çeken temalardan biri de beton unsurlar ve strüktürün öne çıkarıldığı dev yüzme havuzudur.

Boston Belediye Binası
Boston, Massachusetts, 1968
Mimar: Gerhard Kallmann

Ters çevrilmiş devasa beton bir keke benzetilen bina, tasarımcısı tarafından "mükemmel ve eşsiz, üstelik kültürleri ve tarihleri hatırlatıyor" olarak yorumlanmıştır. Le Corbusier tarzında, binlerce ton beton kullanarak yapılan bu bina, Kallmann ve partneri McKinnell tarafından antik çağlara ait klasik bir anıtın modern versiyonunu inşa etmek amacı gütmüştür.

Centre Georges Pompidou
Pompideu, Paris, Fransa, 1977
Mimarlar: Renzo Piano, Richard Rogers

Bu akımın temel inşaat malzemesi beton olsa da, benzer şekilde soğuk ve ham bir görüntü veren açıkta bırakılmış tuğlanın kullanıldığı brütalizm örneklerine rastlamak da mümkündür. Brütalizmin modern bir varyantı olarak akla gelen ilk ve en etkileyici örneklerden biri Renzo Piano ile Richard Rogers'ın eseri olan Centre Georges Pompidou. Mimarlar burada, çelik ve cam gibi malzemeyi tamamen çıplak bırakarak, binanın tamamına modern ve brütal bir güzellik katmayı başarmışlardır.

Residential
Lübnan Beyrut, 2015
Mimarlar: Bernard Khoury

Şekil ve malzemelerin tekrarlanması ve vurgulanması Brütalist yapıların ön plana çıkan özelliklerindedir. Mimar Bernard Khoury'ye ait olan, Lübnan'ın başkenti Beyrut'taki bu bina brütalist cazibenin en güzel örneklerinden biridir.

Jenaro Valverde Marin Binası
San Jose, Kosta Rika, 1976
Mimar: Alberto Liner Diaz

Coğrafi konumu göz önüne alındığında, Brütal mimari eserlerine rastlamanın beklenmeyeceği bir yer olan Kosta Rika'da yer alan bu yapı günümüzde Sosyal Güvenlik İdaresi tarafından kullanılmaktadır. Binanın çevresinin renkli çiçeklerle ve palmye ağaçlarla bezenmesi, binanın kuvvetli karakterini daha da etkileyici kılmaktadır.

Kaynaklar:

<http://kirmizitilki.com/2016/11/04/brutalist-mimarinin-entkileyici-10-ornegi/>
https://www.homify.com.tr/yeni_fikirler/7497/bruetalist-mimari
https://tr.wikipedia.org/wiki/Modern_mimar%C4%B1k